

# Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,  
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni afară de lunile de vacanțe Iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru	Instituții și Autorități	500 Lei pe 1 an
•	Advocați	400 Lei pe 1 an
•	Magistrați	300 Lei pe 1 an
•	Un număr simplu	20 Lei
•	Un număr dublu	30 Lei
•	Un număr vechiu	35 Lei

Redacția: Str. Calea Victoriei No. 53.  
Telefon 590. Administrația: Str. Regina Maria 18 (Radio Reclame România S.A.)  
unde se primesc abonamente și orice cereri de adfje. Telefon 630

## S U M A R U L

1. Noua lege a chirilor din punct de vedere juridic și sociologic . . . de *Dr. Maurițiu Kiș*  
*Profesor univ. pensionar*
2. Art. 858 c. c. a. și Stat. Jud. 1890/89 privind la clădiri . . . . . de *Dr. E. Sfetcu*  
*Cons. jud. șef. Mercurua*
3. Material de unificare . . . . . de *Corneliu Botez*  
*Cons. Curtea de Casație*
4. Rezumate de jurisprudențe stabilite de inst. jud. din Ardeal și Curtea de Casație . . . . .
5. Neajunsurile pr. penale . . . . . de *Dr. Emil Rebreanu*  
*Procuror Trib. Bistrița*
6. Informațiuni . . . . .

Material pentru unificarea legislativă - In jurul viitorului regim al chirilor - Părerii și discuțiuni

## Noua lege a chirilor din punct de vedere juridic și sociologic

Problema este una dintre acelea, în care abaterile mai mici sau mai mari ale ordinii de drept au provocat legiferare excepțională. În cazul din speță e vorba de cele mai grave urmări ale abaterilor: Prin urmare este de sine înțeles, că rezolvirea problemei în mod satisfăcător din toate punctele de vedere se lovește de greutăți atât de mari, încât dela început trebuie să renunțăm la perfecta ei soluționare. Va fi o împrejurare fericită dacă va ajunge în fața legiferării acel proiect, care va fi relativ mai bun, deci care va satisface cele mai multe dintre cerințele ce se pot lua în considerare. Acest fapt numai atunci se va întâmpla, dacă organele chemate a pregăti proiectul:

1. vor găsi ideea fundamentală potrivită,
2. dacă toate cerințele aduse la suprafață de viața practică cari trebuiesc luate în considerare vor fi apreciate conform ideii fundamentale din toate punctele de vedere și nu unilateral

3. și în sfârșit dacă se va evita cazuis-tica inutilă, care provocă totdeauna mai mari pagube decât foloase.

Ad 1. Urmărind instituția proprietății in-

dividuale cu structura ei dezvoltată în cursul evoluției istoriei mondiale, care în decursul timpului în unele locuri s'a introdus numai cu abateri și pe căi piezișe, în sfârșit însă s'a introdus în toate legiferările popoarelor civilizate, ajungem până la dreptul roman.

Dreptul roman se prezintă ca terenul clasic al libertății de proprietate individuală și doctrina, pe baza izvoarelor acestuia începând dela date, când în drept a ajuns să predomineze definiția noțiunilor juridice (aceasta o numește Jehrung „Begriffsjurisprudenz“) încă mult timp a propagat fără nici o abateri învățătura, că esența dreptului de proprietate se manifestă prin faptul de a putea dispune după plac de un lucru fără nici o restricțiune și cu excluderea tuturora.

Acest principiu este acceptat de codul civil austriac în art. 354, precum și de codul civil francez și în urma acestuia de codul civil român în art. 480. Acesta din urma însă cu corectarea, ce s'a adăugat: „în limitele determinate de lege“.

Reacțiunea contra acestui principiu fals s'a prezentat numai în partea a doua a secolului trecut, provocându-se în mod just la faptul, ca nu numai în timpurile prezente, ci chiar și pe timpul romanilor, dispozițiunile directe ale legii au cuprins astfel de restricțiuni a dreptului de proprietate, cari — făcând abstracție la restricțiunea dreptului de proprietate prin dreptul unei terțe persoane (jura in re aliena) — impedecau pe proprietar în multe direcții de a dispune după plac de lucrul său.

E cunoscut faptul, că aceste „restricțiuni legale“ în cursul dezvoltării civilizației umane continuu s'au înmulțit față de dreptul de proprietate asupra imobilelor, așa că menținerea unei astfel de definiții, a cărei esență este un neadevăr, chiar și pe timpul redactării codului civil austriac și francez, se poate explica

numai cu perzistența în tradiția veche. El a rămas tot un neadevăr mascat și atunci, când codul civil se referă la „limitele legii“.

Nu este locul să arătăm cum ar trebui făcută această definiție. Am arătat toate acestea pentru a arunca lumină asupra chestiunii noastre, justificând faptul că în discuția deschisă în jurul problemei prelungirii sau neprelungirii contractelor de chirie, afirmațiunea aderenților neprelungirii contractelor — că prelungirea acestora ar provoca nimicirea proprietății, — este un argument care în aparență spune mult, în fond însă nimic și se poate primi lupta don quichotte-ână bazată pe fraze goale, pentru a complica mai mult problema decât a o clarifica.

Trecând peste „libertate și exclusivitate“ menționate, care însă chiar și din punct de vedere doctrinar este numai o frazeologie goală, trebuie să accentuăm, că esența dreptului de proprietate așa cum s'a dezvoltat în cursul evoluției istoriei universale și care formează baza vieții economice și sociale de azi, se prezintă astfel; ca să asigure în mod necondiționat proprietarului posibilitatea de a dispune liber de capitalul ce reprezintă obiectul dreptului de proprietate, sau de valoarea locativă a acestuia, afară de cazul când proprietarul însuși a renunțat în parte sau întregime la acestea.

Noțiunea dreptului de proprietate este în general astfel demonstrată și determinarea dreptului de proprietate în acest sens formează tocmai una din bazele vieții juridice din timpurile noastre.

Până în prezent numai Rusia a abandonat această bază, însă conform unor relațiuni a luat anumite măsuri modeste pentru a reveni la vechea concepție. Importanța acestui fapt nu are nevoie de nici un comentariu.

E în afară de orice îndoială, că dreptul de proprietate descris în felul de mai sus a suferit mult în urma reformei agrare, care însă conform dispozițiilor privitoare la această cauză se prezintă în toată lumea civilizată ca o instituție de drept excepțională, ce se poate aplica numai în cazuri bine determinate și numai odată cu vindecarea rănilor provocate prin ea (deplina despăgubire).

Aceasta a fost situația de drept la izbucnirea războiului mondial, care a avut drept urmare schimbarea situației normale prin astfel de legiferări excepționale, cari au atăcat dreptul de proprietate privitor la „preedium urbanum“ parte prin rechiziții, parte prin prelungirea contractelor de chirie.

Dintre aceste anomalități ne interesează în prezent prelungirea forțată a contractelor de chirie, care a dat cea mai strașnică lovitură ordinii de drept în general admisă și avută în vedere de știința universală a dreptului privat, precum și de creatorii sistemelor noi de drept privat. Lovitură care a putut fi justificată numai prin înlăturarea unui neajuns și mai mare. Dar rana provocată prin această lovitură prezintă un mare pericol. Nevindecarea ei timp mai îndelungat poate provoca neajunsuri și mai mari — în parte a și început a provoca — decât neajunsul a cărui înlăturare s'a intenționat prin această operație.

E inutil să dezvoltăm mai pe larg această chestiune, pentru că sunt cunoscute anomaliiile juridice, economice și sociale, cari sporesc zi de zi.

Nu este nici-o divergență de păreri între cei ce discută serios ferindu-se de fraze bombastice, cari merită a fi luați în considerare asupra faptului, dacă situația existentă este un rău necesar, provocat de o stare de constrângere.

Dar în vreme ce o tabără declară, că este necesar a se menține „răul“ și pe mai departe, cealaltă îl consideră deja de înlăturabil.

Este evident deci, că legiferarea poate rezolvi această problemă gravă numai prin stabilirea ideii fundamentale și a punctului inițial bazat pe aceasta, și anume:

*să se restabilească situația normală și presupunând că aceasta nu se poate face pe toată linia, menținerea stării anormale să fie restrânsă la limitele impuse în mod forțat de situația încă existentă.*

Ad 2. Contrar cerințelor de mai sus Legea chiriilor „Mârzescu“ în vigoare, precum și celelalte anterioare conțin foarte multe neajunsuri, pe cari, noua legiferare trebuie să le înlăture.

La prima vedere este evident, că în cazul din speță este vorba de un raport de drept. El aparține domeniului dreptului privat, în care raport dreptul modern se abate dela principiul dreptului roman, care consacră predominarea punctului de vedere din dreptul privat al libertății de a contracta și făcând abatere dela libertatea de a contracta, protejază pe cel mai în suferință fața de cel mai tare, care fără aceasta protecție ar fi expus la volnicia acestuia. Acest punct de vedere social, despre existența căruia generația marilor juristi nici idee n'a avut, se prezintă și în împrejurări normale și cel mai tipic exemplu este reglementarea contractului de serviciu (locatio-

conductio operarum), la care ordinea de drept pune limite libertății de a contracta a patronului și în limitele necesare face din normele dreptului privat *jus publicum* „*quae pactio privatorum mutari non potest*“.

Și în chestiunea din speță este vorba de protejarea celui mai în suferință (mai slab).

„Lex Mârzescu“ și celelalte în mod foarte unilateral văd pe cel mai în suferință (mai slab) totdeauna în persoana chiriașului. Deși sunt foarte numeroase cazurile, în cari proprietarul este „cel mai în suferință“, totuși legea în aceste cazuri protejează pe chiriaș, care este mai tare față de proprietarul mai în suferință.

Locul nu ne permite, ca să înșirăm toate anomaliele ce se prezintă în această direcție. Ne referim numai la faptul, că deși legea foarte corect protejează în mod potențat pe funcționari și pensionari, invalizi, văduve și orfanii de război, totuși nu conține nici o dispoziție pentru protejarea acelor funcționari și pensionari, cari prin munca sânguincioasă și cruțare, detragându-și toate plăcerile și distracțiile vieții au ajuns în situația de a-și zidi o casă, cu speranța că la bătrânețe vor avea un cămin și existența asigurată prin închirierea casei, și cari în baza legii în vigoare abia primesc 10—15% din valoarea locativă reală din timpurile de pace.

Există și astfel de cazuri, că văduva unui profesor de liceu mort în război cu patru orfani, a fost constrânsă să se angajeze ca servitoare, deoarece n'a putut trăi din pensia de văduva de război și alte venituri n'a avut. Iar casa, închiriată încă înainte de război, nu aduce atâtă venit, ca să se poate acoperi impozitele ivite în legătură cu casa.

Oare funcționarul și pensionarul public, văduvele, orfanii și invalizii de război numai în calitate de chiriași pot, ține cont de protecția legii. Și oare n'ar fi trebuit să se ia măsuri, ca întrucât proprietarul aparține categoriilor de mai sus, însă în afară de leafă respectiv de pensie nu are niciun venit numai chiria modestă, să fie protejat față de chiriașul mai puțin în suferințe (mai tare) favorizat de lege contrar echității?

Aceste exemple le-am indicat drept cazuri tipice ale anomaliilor existente cu caracter special. Este însă de o importanță mult mai mare și cu caracter general faptul, că unilateralitatea, care a dat naștere la cazurile specifice de mai sus, s'a validat pe toată linia, răzbuindu-se prin aceea că provoacă menținerea unei creațiuni legislative periculoase.

Anume sub masca principiului libertății contractării s'au introdus în lege 99% din excepțiuni, prin care fapt s'a sdruncinat principiul însăși, protejându-se nu chiriașul, care este mai în suferință (mai slab) *ci chiriașul*, care pe lângă o bază impozabilă la impozitul global de 400.000 lei, nu plătește mai mult decât 8—15% din valoarea locativă din timp de pace.

Și care a fost rezultatul? Să nu amintim altceva: s'au ruinat foarte multe clădiri în mod inspăimântător din motivul lipsei posibilității de a le susține devalvarea valorii caselor și s'au înmulțit în mod îngrozitor procesele pe-zale izvorite din conflictul dintre proprietari și chiriași.

Această situație se va menține și pe mai departe, dacă principiul dezvoltat sub 1. va figura și mai departe numai ca marcă și în acest caz restricțiunea dreptului proprietarului nu se va face cu cruțarea cuvenită și nu se va exercita numai în acele cazuri, în cari este impusă de echitate.

Deciziv trebuie să fie principiul: protejarea celui mai în suferință (celui mai slab): Așadară trebuie cercetat:

a) Cari sunt cazurile generale și speciale, în cari chiriașul poate fi demn de protecție?

b) Din care motiv și în ce fel trebuie extinsă protecțiunea legii asupra proprietarului?

Ad A) În primul rând trebuie să cercetăm, dacă există posibilitatea de a găsi un principiu fundamental privitor la protecția chiriașului? Trebuie să ne dăm toată silința în această privință și vom constata că da, există.

„Suferința“ își are originea în scumpetea urmată și după război. Sunt victime ale acesteia aceia, cari n'au posibilitatea de a repercuta asupra altora scumpetea, care îi atinge.

Industriașii, comercianții și acei ce profesază o profesiune liberă au uzat și uzează de această posibilitate, dela care sunt excluși cei cu leafă fixă, adică acei dintre aceștia, a căror venit abia s'a urcat față de scumpetea în continua creștere.

Oare există dreptate socială, în faptul, că comerciantul, speculantul, avocatul, medicul, care practică etc. să aibă posibilitatea scumpirei, dar tot odată să fie scutit chiar și de cel mai mic grad al scumpirei provenit pe toată linia conform legilor vieții economice?

Este inutilă dezvoltarea mai departe a chestiunii, deoarece este evident, că protecția

În principiu trebuie extinsă asupra celor cu leafă fixă. Aceștia ar fi funcționarii, pensionarii, invalizii, văduvele și orfanii de război, precum și membrii clasei muncitorești.

Că apoi mai poate fi vorba de extinderea principiului și asupra unor cazuri speciale și că întrucât se poate retrage protecția dela unii din categoriile de mai sus, aceasta o va indica interpretarea corectă a principiului.

Lipsa de spațiu exclude dezvoltarea mai amănunțită a chestiunii. Nu e nevoie să indicăm și faptul, că contra proprietarilor „speculanți” încă există destule mijloace pentru a-i înfrâna.

Dacă protecția se va acorda în principiu numai celor cu leafă fixă, atunci va exista posibilitatea de a se înlătura împrejurarea ce să depindă de simpla întâmplare, care dintre proprietari să cadă jertfă protecției legii acordată chiriașului.

*Ad B)* Motivele și modalitățile protecției proprietarilor față de prelungirea contractelor în limitele de sub A) se evidențiază deja în mod implicit din cele expuse mai sus.

Trebuie extinsă protecția, fiindcă Statul trebuie să aplice aceeași măsură față de toți cetățenii săi aparținători diferitelor clase sociale.

Cu ocaziunea tuturor legiferărilor, el trebuie să privească din depărtare lupta diferitelor clase sociale și trebuie să facă dreptate în mod imparțial fără a favoriza pe unii în detrimentul celorlalți. Pentru că numai o astfel de creațiune legislativă va putea introna ordinea de drept în adevăratul înțeles al cuvenitului. Așadară din acest punct de vedere trebuie făcut posibil, să producă casele un astfel de venit modest, care cel puțin până la un grad oarecare să se aproprie de normal, prin ceea ce s'ar pune capăt urmărilor dezastruoase indicate mai sus.

*Ad C)* Acele îndrumări, cari trebuiesc luate în considerare atât din punct de vedere social cât și al dreptului cu ocaziunea legiferării chestiunii din speța, așazicând s'au și epuizat prin cele expuse mai sus.

Însă din cele expuse reiese clar și că îndrumările principiare nu se pot aplica pe toată linia și în toate direcțiile în mod strict.

Aceste cazuri încă trebuiesc examinate cu cea mai mare stricteță avându-se în vedere totdeauna principiile fundamentale dădătoare de măsură. Însă trebuie să ne ferim ca în interesul cazurilor excepționale neînsemnat de puține, cari însă totuși ar merita o atenție, să nu se sporească numărul dispozițiilor.

Nu trebuie scăpat din vedere principiul de drept foarte înțelept bimilenar: că ceea ce poate servi numai odată sau de douăori, trebuie evitat din lege. E în afară de orice îndoială, că stă în strânsă legătura cu cele expuse mai sus și chestiunea rechiziționării locuințelor.

Despre aceasta chestiune însă vom vorbi cu altă ocaziune.

*Dr. Maurișiu Kiss*  
prof. univ. pcns.

### **Art. 858 C. c. a. și Statului județian Nr. 1890/1889, privind la clădiri**

Art. 858 C. c. a. cuprinde în sine dispozițiunea, că fiecare proprietar este dator să îngrijească, ca pe partea dreaptă a intrării sale principale, locul seu să aibă îngrăditura necesară și se fie despărțit de locul străin; iar art. 24 punctul 11 din statutul județian Nr. 1890/1889 reglementând din nou materia aceasta dispune; că proprietarul este dator a-și îngrădi numai pe jumătate partea dreaptă de la intrarea principală. Art. 31 al aceluiaș statut îndrumă toate litigiile în materie de clădire în atribuția preturei de plasă.

Date fiind aceste dispozițiuni contradictorii, în caz de litigiu se ridică înaintea instanțelor judecătorești excepțiuni prohibitive, susținându-se, ca instanțele ordinare judecătorești de la data intrării în vigoare a statului județian sus zis nu mai au cădere se judece atari litigii.

Tribunalul Sibiu, ca for civil de apel, în timpul din urmă acceptând acest punct de vedere, admite excepțiile prohibitive ridicate de partea interesată și îndrumă partea adversă să-și caute dreptatea înaintea preturei de plasă, unde astăzi — durere — nu se mai face justiție și pricinile așteaptă, zădarnic rezolvirea.

Soluțiunea dată de Tribunal în pricinile de natura aceasta cu nebagarea în seamă a principiilor dreptului nostru privat statutar, părându-mi eronată și nejuridică, cred că dacă voi releva aceste principii, aș contribui câtuși de puțin la mult dorita și așteptata unificare.

E principiu general de drept, că statutele

alcătuite de către autoritățile județiene și orașenești, sunt izvoare de drept și ca atari în baza art. 19 din legea IV. din 1869 urmează a fi respectate și aplicate de către instanțele ordinare judecătorești, *conștiința* respectărei și aplicărei normelor de drept privat, cuprinse în aceste statute, este însă aceea, ca acestea să se refere la materii de drept *aparținătoare sferei de autonomie a autorităților mai sus zise și se nu fie în contradicție cu legea, ori cu statutele în vigoare ale guvernului.*

Când condițiunea aceasta — sine qua non — lipsește, instanțele judiciare ordinare sunt datoare se respecteze numai legea, care numai prin o altă lege poate fi modificată, ori abrogată, iar statutele din chestiune urmează a fi înlăturate.

Este adevărat, că materia reglementată de statutul județian acum menționat cade în sfera de autonomie a județelor și întru cât nu modifică, ci întregește dispozitiunile C. c. a. (de exemplu când prescrie din ce material urmează a se face de aci înainte îngrăditurile curților) trebuie respectat de instanțele judiciare ordinare. Când ordonă însă, ca proprietarul să-și îngrădească numai jumătate din miezuina de pe partea dreaptă a intrării sale principale și ca în caz de neconformare, autoritățile administrative se fie în drept a proceda, *chiar și în prealabil*, vine în colizie nu numai cu dispozitiunile art. 858 C. c. a., conform cărora proprietarul este dator a-și îngrădi integral miezuina din chestiune, dar abroagă și desființează și principiul de drept procedural, consacrat de jurisprudența noastră permanentă, *cu putere de lege*, conform căruia pricinile izvorâte din nerespectarea art. 858 C. c. a. sunt de căderea instanțelor ordinare judiciare (vezi Grill colect. jurispr. Tom. VI. pag. 38 speța Nr. 131 și Bartók-dr. Szitás C. c. a. și jurispr. respectivă pag. 217 cu speța din anii 1910, 1913) *adică după punerea în aplicare a statutului județian sus zis.*

Statutul acum menționat *modificând* în partea aceasta dispozitiunile art. 858 C. c. a. și desființând principiul de drept procedural mai sus menționat, stabilit de jurisprudența noastră constantă și *cu putere de lege*, nu

poate fi aplicat, din care cauză socotesc că excepțiunile prohibitive, ridicate în atari litigii de către părât, ar urma se fie respinse.

Situațiunea creată de statutul județian sus zis este de alcum aceea, că ori care instanță, judecătorească, ori administrativă, odată sesizată, este datoare a statua, *ambele căi fiind deschise*, iar instanțele ordinare judiciare sunt datoare a mai aplica și normele statutului, cari întregesc dispozitiunile C. c. a.

O situațiune analoagă a creat și legea campestră (art. XII. din 1894) în ce privește *turburarea* posesiunii, decretând de contravențiuni unele acte, în cari se concretizează o netăgăduită turburare a posesiunii, ca de exemplu pășunarea unui fânaș străin.

După punerea în aplicare a acestei legi mult timp se ridicau excepții prohibitive înaintea instanțelor ordinare judiciare susținându-se, că pentru actele decretate de această lege, ca contravențiuni, nu se poate intenta acțiunea în complângere, ori pentru repositiune sumară, practica însă a relevat, că și în aceste cazuri avem *doue căi deschise*, cea judiciară și cea administrativă, stând la discreția prejudiciatului, pe care se apuce.

Miercuria 7 Octombrie 1926.

Dr. Emilian Sfetcu,  
consilier judecător șef.

// MATERIAL PENTRU UNIFICAREA LEGISLATIVĂ //

## Raport

Către Comisiunea Consiliului Legislativ pentru elaborarea anteproiectului de procedură civilă

### Competința Judecătorilor

Primind însărcinarea Dv. de a studia compeliința civilă a judecătorilor în vederea unificării dispozitiilor cuprinse în cele patru legi de procedură care o cârmuesc, am onoare a vă depune textele formulate însoțite de o sumară expunere a temeiurilor ce ne-au călăuzit în îndeplinirea lucrării noastre, în scopul fixării unei competențe potrivite cu organizarea, importanța și misiunea acestei prime trepte judecătorești.

Judecătorii, sub imperiul legiurilor în vigoare posed o competență, mai mult sau mai puțin limitată, condiționată:

1. De valoarea litigiilor.
2. De natura obiectului litigios, independent de valoare.
3. De natura raporturilor convenționale izvorâte din calitatea unor categorii speciale de litiganți.
4. De unele interese morale în legătură cu orga-

nizarea familiei (tutela, adopțiunea, actele de stare civilă).

5. O competență destul de vastă prevăzută de legi speciale.

Ne vom ocupa pe rând de materiile cari intră în sfera competenței ordinare a acestor instanțe.

#### I. Competența judecătorilor condiționată de valoare

Această competență, în materie litigioasă, cuprinde acțiunile de drept patrimonial atribuite judecătorilor cari fac din aceste instanțe adevărate desmembramente ale tribunalelor de primă instanță.

Această valoare a fost, treptat, urcată printr'un șir de legi dinainte și după război.

Legiuitorul român, în această privință a procedat la fel cu legiuitorii multor alte State.

Tendința tuturor legiuitorilor de a mări competența judecătorilor a fost prevăzută de legiuitorul Adunării Constituante franceze din 1790 care a decretat că, într'un viitor apropiat, găsindu-se elemente destoinice, care să împartă justiția populară, legiștorii viitorului vor putea urca taxa acestei competențe.

După războiul mondial, majorarea competenței a fost motivată și de deprecierea valutei noastre, atingând maximul prevăzut de legea pentru accelerarea judecărilor din 19 Mai 1925, care are meritul de a fi totodată și o lege de unificare a competenței judecătorilor din întregul Regat, cu o ușoară variantă în ce privește Ardealul.

Acțiunile, în privința cărora competența judecătorilor e determinată de valoare, pot avea de obiect fie o pretențiune bănească, fie în genere un bun mișcător sau nemișcător.

Din punctul de vedere al obiectului, legiuirile actuale sunt identice. Stabilirea unei valori uniforme înlesnește, fără dificultate, contopirea lor într'o dispoziție unică.

Am prevăzut, deci, în textul ce am alcătuit o *limită de valoare maximală* pentru competența în prima instanță și alta mai redusă în ce privește competența de resort. Am păstrat limitele de valoare din legea pentru accelerarea judecărilor — 50,000 și 5000 lei.

Din cauza fluctuațiilor leului: aceste limite nu pot fi fixate decât în mod provizoriu. Dacă valoarea leului nu va avea și nu va primi stabilitatea necesară, raportată la valuta forte, la epoca când legea de procedură civilă unificată va fi votată, valorile actuale, de sigur că vor fi înlocuite prin altele corespunzătoare aceluși moment.

Spre a curma controversa la care a dat naștere art. 27 L. J. Ocol, am precizat, că atunci, când se reclamă un capital, intră în calculul competenței numai *procentele* reclamate până în momentul introducerii acțiunii. După procedura civilă austriacă (art. 54) dobânzile, fructele, accrescământul, care se cer ca accesorii nu se consideră în socotirea valorii.

Procentele expirate sporind capitalul fac parte integrantă din el, formând împreună o sumă certă și de aceea socotim că e rațional a se ține seama de valoarea ambelor în fixarea competenței. Totuși, cu privire la orice alt încercământ și fructe datorite, pentru că numai în chipul acesta se asigură un criteriu invariabil pentru determinarea ei.

În ce privește *acțiunile imobiliare*, art. 33 L. J. de Ocol prevede o competență prea complicată, determinată uneori de valoarea bunului revendicat, alte-

ori de întinderea lui, dupăcum e vorba de un loc cu clădiri sau fără, ori de un nemișcător dat în virtutea legilor de împroprietărire.

Această distincțiune nu se justifică prin nimic din punct de vedere economic, și deaceia am prevăzut același criteriu pentru determinarea competenței, după valoare, ca și în materie personală sau mobilă.

Normele de competență trebuie să fie cât mai simple, spre a fi sigure, și pe înțelesul tuturor.

Interpretarea art. 33 L. J. Ocol a dat loc la destule controverse în doctrină și jurisprudență spre a mai fi menținut în forma actuală.

Pentru aceleași considerațiuni suntem de părere a se atribui judecătorilor competența de a judeca pretențiunile de ereditate, de a regula succesiunile și a statua asupra cererilor de împărțială succesorală după aceleași distincțiuni. În Ardeal e în vigoare legea XVI asupra procedurii de moștenire din 1894, care a dat în competența notarilor publici regularea moștenirilor.

Nu putem ști dacă notariatul public va fi întins în toată țara sau va fi suprimat prin noua organizare a notariatului.

Deoarece însă, cu prilejul regulării unei moșteniri se pot ivi diferende între moștenitori, cari nu pot fi rezolvate decât prin mijlocirea procedurii contencioase care e de atributul instanțelor judecătorești, socotim că e mai logic și practic ca competența în această materie să fie rezervată exclusiv instanțelor judecătorești, ca în legislația română și rusă (art. 1404 și urm. pr. civ.).

O categorie deosebită de litigii e cea privitoare la *contractele de locațiune*.

Legiuirile în vigoare diferă în ce privește competența de judecată a conflictelor care nasc din executarea acestor contracte.

Pe când, după legile Vechiului Regat, judecătorii posed o competență deplină în această materie, după procedura austriacă (art. 49 al. 5) și cea ungară (art. 2 al. d) ele au competența mult redusă.

O specialitate a acestor proceduri e că atribue judecătorilor competența de a statua asupra încetării raportului de locațiune, cum e intitulată în procedura austriacă (art. 560 și urm.).

Din momentul ce judecătorii posedă competența de a rezolvi litigii de egală importanță cu dreptul de a statua asupra tuturor incidentelor și excepțiilor, de a statua asupra fondului însuși în materie de revendicare până la o anumită valoare, de ce n'ar avea atribuția să se rostească la fel și când numai folosința bunului e în discuție?

De ce, două proceduri deosebite în una și aceeași materie?

Suntem de părere, deci, că, inspirându-ne dela legiuitorul Vechiului Regat, să se acorde judecătorilor competența de a statua asupra cererilor privitoare la executarea și rezilierea contractelor de locațiune, nu numai acele care se referă la încetarea raportului de drept sau la raporturi care constituie simple constatări de fapt, cereri îngrădite prin limitarea valorii.

Potrivit art. 30 L. J. Ocoale, competența se determină după valoarea locativă anuală.

Acest text e însă incomplet pentru că omite a prevedea același criteriu de competență și în ce privește cererile de plată chiriei sau țarendei, mai lasă

încă îndoială dacă valoarea locativă anuală servă de bază, când contractul e numai semestrial, sau lunar.

S'a decis că, în aceste cazuri, se are în vedere nu valoarea locativă anuală, ci valoarea cererii.

E discutabil iarăși dacă judecătoriiile când după valoarea locativă anuală, acțiunea e de competența lor sunt competența a judeca cererile de daune provenite din degradări până la ori ce valoare.

Daunele fiind un accesoriu al acțiunii principale am întocmit un text în sensul că ele nu intră în calculul competenței și că, chiar reclamate pe cale principală sunt subordonate competenței după valoarea contractului.

Am înlăturat dispoziția art. 27 L. J. Ocoale privitoare la competența pentru cererile accesorii și incidentale (cereri reconvenționale, cu garanție și intervențiunile), locul ei fiind la capitolul care va trata despre cereri în judecată în general.

Potrivit art. 66 pro. civ. a vechiului regat, judecătoriiile pot ordona *anchetes în futurum*, în limitele competenței lor ordinare; o instituție juridică necunoscută în procedura ardeleană, pe care o prevede și codul rus de procedură sub denumirea de „cereri pentru asigurarea probelor”, asupra cărora judecătoriiile sunt competente a statua, după această procedură, ori care va fi valoarea acțiunii la care se referă asemenea probă (art. 29 al. 4).

Pentru înlesnirea părților s'ar putea atribui judecătoriiilor fără nici un inconvenient, competența de a efectua anchete în futurum independent de orice valoare. Am redactat un text în acest sens.

Un mod special de procedură pentru valorificarea creanțelor, în dreptul ardelean și bucovinean e procedura pentru emiterea unui mandat sau ordin de plată (art. 588 și urm.; art. 607 și urm. pr. civ. ungară; art. 548 și urm. pr. civ. austriacă și legea austriacă asupra avertismentului de plată din 27 Aprilie 1873).

Aceste legi prevăd niște rândueli mult mai simple și expeditiv care ar fi nimerit să se extindă în întregul Regat, prin introducerea unor dispozițiuni asemănătoare în legea de unificare a procedurii civile.

Dacă comisiunea e de aceeași părere, va trebui să se menționeze această atribuție, a judecătoriiilor în textul relativ la competența lor, după valoare, în ce privește acțiunile ordinare având de obiect un drept patrimonial.

În ce privește aceste din urmă acțiuni am mai precizat că judecătoriiile statuează asupra lor numai întru cât nu sunt rezervate printr'o dispozițiune specială jurisdicțiunei trib. de primă instanță.

Asfel sunt acțiunile care au de obiect *anularea cambiilor* pierdute sau sustrase care, potrivit art. 355 c. comercial al vechiului regat sunt date, după o procedură particulară, în competența trib. de primă instanță.

După procedura civilă ungară (art. 749) judecătoriiile posedă o competență aproape similară.

E discutabil dacă n'ar fi mai rațional ca atari acțiuni să fie atribuite judecătoriiilor, după aceleași distincțiuni de valoare de mai sus.

Chestiunea merită a fi desbătută împreună cu comisiunea pentru elaborarea proiectului codului de comerț.

## II. Acțiuni de competența judecătoriiilor, independent de valoare

În această categorie pot intra următoarele acțiuni și cereri în justiție:

Acțiunile având de obiect pretențiuni de despăgubiri și reparațiuni izvorând din infracțiuni de competența judecătoriei când partea vătămată n'a luat calea penală.

Va trebui să se mențină neatinsă dispoziția art. 28 L. J. Ocoale, după care aceste instanțe le pot judeca până la orice valoare spre a păstra armonia necesară între competența lor civilă și penală, după aceeași distincțiune a competenței de resort arătată mai sus.

Art. 29 din aceeași lege prevede un alt grup de acțiuni pe care judecătoriiile le rezolvă în ultim resort, independent de valoare.

Competența nelimitată ce li s'a atribuit pentru udecarea lor a fost îndreptățită mai ales de necesitatea ca neorânduile dela țară, fiind vorba, în prim rând de pagube rurale, să se curme cât mai grabnic prin reîntrarea în ordine și legalitate.

Dacă această împrejurare constituie un motiv desul de temeinic spre a atribui judecătoriiilor, în privința lor, o competență neîngrădită de valoare, credem că nu poate constitui și o garanție suficientă a unei serioase justiții lipsa unei competențe de resort de la aceeași valoare de 5000 lei în sus.

Am suprimat în acest text, cererile privitoare la uzurparea de locuri, sanțuri și alte îngădiri pentru că ele constituie adevărate acțiuni posesorii, tratate astfel și în legiuirea franceză de la care am împrumutat textul art. 29. Ele vor fi judecate cu observarea celorlorași norme de competență ca și aceste acțiuni, din sfera cărora fac parte.

O a treia categorie de acțiuni de competența judecătoriiilor, independent de valoare sunt *acțiunile posesorii*.

Găsim unele puncte de asemănare între rânduelile art. 31 și 32 L. J. Ocoale care se ocupă de această materie, cu acele din procedura ungară privitoare la punerea în posesiune în mod sumar și de încălcare de hotare în mod sumar (art. 576—582) și procedura austriacă (art. 454 și urm.). Spre deosebire de legea română și codul rus de procedură (art. 29 al. 2), aceste proceduri nu arată condițiile de exercitare a acestor acțiuni.

Ele nu permit, ca și legislația Franței, cumulul petitorului cu posesoriul. După art. 579 pr. civ. ungară, judecătorul poate lua măsuri provizorii până la judecata litigiului pentru apărarea stării de fapt a posesiunii și îndepărtarea tulburării ei, dispoziție utilă care lipsește din legiuirea Vechiului Regat și va trebui menținută cel puțin în cazul unei acțiuni în reînțegrare, când deposedarea s'a făcut prin violență sau forță.

Procedura austriacă e mai restrictivă decât cea ungară pentru că reclamantul e ținut să introducă cererea sa în termen de 30 zile dela data când faptul tulburării a ajuns la cunoștința sa.

Din o simplă comparație a textelor art. 30 și 31 L. J. de Ocol și textele legilor de procedură ungară, austriacă și chiar rusă, se poate observa superioritatea rânduelilor legii române care organizează această materie. De aceea opinăm pentru menținerea lor cu unele complectări pe cari le credem necesare.

Acțiunile enumerate de art. 32 fiind tot de natură posesorie, am umplut o adevărată lacună ară-

tând că se cer pentru admisibilitatea lor aceleași condițiuni ca și pentru exercițiul acțiunilor posesorii în general.

Am precizat în ce privește acțiunile privitoare la exercițiul servituților că ele au de obiect o tulburare adusă exercițiului posesiunii spre a le distinge de cele petitorii.

Am mai precizat, că, în caz de contestație a dreptului de proprietate într-o acțiune posesorie, judecătoriile cumulează, în limitele competenței lor ordinare posesoriul cu petitoriul, spre deosebire de cazul când petitoriul, prin valoarea bunului care formează obiectul litigiului scapă competenței lor.

O sancțiune penală, am prevăzut contra acelor care după ce au fost obligați să lase pașnica posesiune a reclamantului, o tulbură din nou, umplând astfel o altă lacună destul de serioasă a legislației actuale.

Procedura civilă ungară (art. 2 lit f) și cea austriacă (art. 49 al. 18) mai atribuie judecătoriilor, independent de valoare, competența de a judeca acțiunile care se bazează pe evicțiunea provenită din viziul animalelor.

Am înlăturat acest text, făcând astfel să reintre asemenea acțiuni, cum e și firesc, în regula ordinară de competență determinată de valoare.

Potrivit principiilor ordinare de competență, cererile de o valoare nedeterminată scapă competenței judecătoriilor. De această natură sunt creanțele alimentare consistând în prestațiuni periodice a căror valoare nu poate fi determinată la data introducerii acțiunii.

După procedura ungară, acțiunile privitoare la întreținerea provizorie, ca și acele privitoare la întreținerea copilului natural, sunt date în competența judecătoriei, independent de valoare (art. 2 lit. h și i). O dispoziție parțială la fel există și în procedura austriacă (art. 49 al. 3).

Suntem de părere că toate acțiunile privitoare la alimentare intentate de copii fie naturali, fie legitimi sau de părinți și alți ascendenți contra celor dinții, să fie judecate de judele de ocol, independent de valoare, punând astfel în interes social, la îndemâna lor o justiție mai apropiată și mai expeditivă.

Am alcătuit un text general în acest sens.

### III. Acțiuni privind unele categorii speciale de litiganți

Art. 1 lit. g pr. civ. ungară, asemănător art. 49 al. f) pr. civ. austriacă dau în competența judecătorilor, independent de valoare, acțiunile care iau naștere în urma încalțurii, întreținerii și călătoriei dintre călători deoparte și hotelierii, găzduitorii sau conducătorii de vase de altă parte.

Deasemeni art. 49 al. 6 pr. civ. austriacă, cu o enumerare largă, mai deferă acelorasi instanțe tot independent de valoare, diferendele dintre patroni și servitori sau lucrători derivând din contractele de serviciu.

O dispoziție aproape identică există și în vechea L. J. de Ocol (art. 58) suprimată fără motiv de legiuitorul din 1908.

Am menținut ambele dispozițiuni fiind seamă de calitatea excepțională a acestor categorii de litiganți, pentru ocrotirea nevoilor lor economice printr-o mai grabnică soluțiune, dat fiind, că, în genere, nu depășesc o valoare prea însemnată și numai într-

cât prin legi speciale nu se reglementează o procedură contrarie și mai sumară.

Asfel, în ce privește diferendele dintre patroni și meseriași, legea pentru organizarea meseriilor regulează o procedură de judecată mai urgentă (art. 100 și 101) care însă, în ce privește competența de rezort nu mai corespunde împrejurărilor economice actuale, fiind redusă până la 150 lei.

Dealtfel credem, că în acest din urmă punct, dispozițiile legii meseriilor au fost abrogate prin noua competență de ultim rezort a judecătoriilor majorată la 5000 lei.

### IV. Competință privitoare la tutele, adopțiuni și unele acte de stare civilă

Regimul tutelelor, ca și al materiei adopțiunii, în strânsă legătură cu dispozițiile codului civil diferă după legiurile în vigoare.

Din cauza acestei legături, ambele materii urmează a se rezerva spre a stabili principiile în comună înțelegere cu comisiunea însărcinată cu elaborarea codului civil.

Avem convingerea că tot ce privește competența și procedura se va menține în legea de procedură civilă, rămânând ca codul civil să concentreze numai acele dispozițiuni care privesc numai ființa dreptului și validitatea actelor juridice în interesul minorilor, al celor adoptați și al familiei în general.

În ce privește unele acte de stare civilă pe care judecătorii le pot legaliza (art. 50 L. J. de Ocol) constituie o materie de domeniul dreptului civil.

### V. Competința atribuită judecătoriilor prin legi speciale

În baza principiului că specialul derogă de la general, toate legile speciale care regulează alte norme de competență pentru unele afaceri sunt și rămân neatînse de legea de procedură civilă care fixează numai normele ordinare de competență în generalitatea cazurilor.

Notariatul public va forma și el obiectul unei legiuri aparte.

Corneliu Botez

Consilier la Inalta Curte de Casație

## REZUMATE DE JURISPRUDENȚE

Stabilite de instanțele judecătorești din Ardeal și Inalta Curte de Casație

### Curți de Apel

*Recurs inadmisibil art. 521 și 551 pr. c. valoare.* Contra deciziunii tribunalului ca instanță de apel, prin care s'a respins ca neregulat apelul părâtei făcut în contra sentinței No. C. 1518/2—1922 a Judecătoriei de ocol rural Cluj, părâta a făcut recurs.

Având în vedere că valoarea obiectului din proces este suma de 700 lei. Având în vedere că în conformitate cu dispozițiunile art. 521. Pc. modificat prin legea No. 3669 din 23 Iulie 1923 în vigoare la introducerea recursului, nu se admite revizuirea în contra sentinței tribunalului ca instanța de apel, dacă valoarea obiectului din proces nu terece peste suma de 2000 lei. Așa dar contra sentinței ce Tribunalul ca instanța de apel ar da în această cauză nu este admisă cererea de revizuirea, deci Tribunalul judecă ca ultima instanță:

Având în vedere, că în conformitate cu art. 551,



alin. 1. din Pc. contra deciziunilor date de instanța, care judecă definitiv în cauză, nu se admite recurs de cât numai în cazurile anume determinate de lege și numai o singură dată; având în vedere că procedura civilă nu admite recurs decât o singură dată contra deciziunii, prin care se respinge apelul ca neregulat: contra deciziunii tribunalului ca instanță de apel, prin care respinge apelul ca neregulat, nu este admis recursul și deci recursul ca inadmisibil a trebuit respins. (N. c. 15/925 C. Apel Cluj S. I.)

•••

Când s'a ordonat sechestrul asupra creanței unui supus german acesta se extinde și la dreptul de ipotecă cu care a fost asigurată. În contra deciziunii prin care Tribunalul a respins cererea de radierea dreptului de ipotecă a creanței de 500.000 cor. ce o are creditorul Marlin C. supus german asupra complexului „Zlatnei“ trecut în cărțile funduare miniere tomu V, part. I, pag. 343—345 în Com. Valea-Dorului și Bucium, reclamanta în termen legal a făcut recursul de față prin care cere schimbarea ei și ordonarea radierei creanței ipotecare.

Având în vedere deciziunea atacată, actele dela dosar și motivele recursului;

considerând că potrivit art. 5 a legii decretată cu No. 3242 din 21 Decembrie 1916 extinsă în Ardeal, prin legea decretată sub No. 3686 din 23 Iulie 1921 și publicată în Mon. Oficial No. 100 din 7 August 1921, sunt puse sub sechestrul toate bunurile imobiliare sau mobiliare, valori, titluri de credit aparținând supușilor unei țări cu care România a fost în stare de războiu,

considerând că pe baza acestor legi creanța de 500.000 cor. a lui M. K. supus german s'a pus sub sechestrul prin încheierea No. XX. I, 86/11/1922 a președintelui Tribunalului Alba-Iulia, declarându-se prezența imobilizată în mâinile societății recurente,

considerând că sechestrul ordonat asupra creanței în mod firesc se extinde și asupra dreptului de ipotecă care asigură creanța,

că astfel acest drept nu poate fi radiat prin declarația dată de creditorul M. C., deoarece din momentul extinderii legii și în Ardeal și conform celor de mai sus creanța a devenit lovită de indisponibilitate, ori declarația de radiere este făcută la 4 Mai 1922, adică mult posterior datei când legea de mai sus s'a extins și în teritoriile alipite.

Considerând în sfârșit că în cadrele acestei proceduri grațioase și ale recursului nu se poate examina dacă creanța lui M. C. ca atare în virtutea tratatului de pace și a legilor sus vorbite este sau nu sechestrabilă, rămânând aceste a se discuta în procedura de sechestrare și lichidare,

câtă vreme însă sechestrul este în ființă măsurile privitoare la creanța și dreptul de ipotecă sunt a se lua ținându-se seama de sechestrul.

Pentru aceste motive recursul este nefondat. (N. c. 1042/924 C. Apel Cluj, S. III.)

•••

Judecătoria de arbitri. Sentință atacată cu recurs pentru rea aplicare a legii și eroare grosieră de fapt — în fața Curții de Apel conf. art. 25, 87, 30 și 53 legea de org. a Curții de Casație: art. 557 pr. c. și art. 96 din lege LIX/1881. Respingere. Având în vedere ca art. 96 din legea LIX/1881, enunță, în mod limitativ, cazurile în cari sentințele judecătorilor de arbitri, de pe lângă Camerele Arbitrale, pot fi atacate cu recurs;

Având în vedere că acest articol este menținut în vigoare prin art. 2 din legea de org. a Inaltei Curții de Casație, care reglementează competența generală a acestei instanțe și care în partea sa finală, exceptează cazurile în cari prin derogare de la competența generală a Inaltei Curții, ca instanțe de recurs, legea va fi atribuit altor instanțe, acea competența;

Având în vedere, că nici din coprinsul art. 25, 30, 53 și 87 din legea de org. a Inaltei Curții invocate de recurentă, nu se poate deduce că art. 96 legea LIX/1881 ar fi fost abrogat, pentru următoarele motive:

Art. 25 L. Org. Inaltei Curții se referă la hotărârile de arbitri, date după normele procedurii civile, pe când judecătorii de arbitri, de pe lângă Camerele Arbitrale, sunt instanțe create prin o lege specială;

Art. 30 și 53 L. Org. Inaltei Curții, sunt referitoare la cazurile pentru cari se poate face recurs în casare, înaintea acestei instanțe și asupra modului de procedare la judecarea recursurilor;

Dispozițiunea de art. 87 din legea de org. a Inaltei Curții, față de disp. din art. 2, partea finală, din aceeași lege, nu se aplică legei LIX/1881;

Având în vedere că nici art. 103 din constituție, care stabilește principiul că dreptul de recurs în casare este de ordin constituțional, nu poate întru nimic schimba limitarea dreptului de recurs prev. de art. 96 din legea LIX/1881, la cazurile acolo specificate, el ne făcând alta, de cât să consfințească principiul că ori ce hotărâre judecătorească rămasă definitivă, e susceptibilă de a fi atacată pe calea recursului în casare.

Că întru cât motivele de casare invocate prin cererea recurente, nu sunt din acele prevăzute de art. 96 legea LIX/1881, Curtea, a găsit recursul inadmisibil și ca atare a trebuit să-l respingă. (C. Apel Timișoara S. II. Dec. n. 3156/926. Președinte și redactor: Ernest Ceaur-Așlan.)

•••

Art. 15 din legea XVI. din 1876 și valabilitatea testamentelor verbale. Conform probatiunii este bine stabilit că testatoarea a fost bolnavă grav și a chemat martori cărora făcându-le declarație că e bolnavă și că își lasă după moarte toată averea ei părâtului, acest act al său forma un act de exprimare al ultimei voință verbal.

Omisiunea de a se trece în acest testament verbal clauza „ultima voință“ cerută de art. 15 din legea testamentelor, nu se poate susține că în speță n'ar fi fost vorba de un testament și lipsa acelei clauze ar fi putut fi luate ca atare în considerare și considerată ca o condiție fără de care testamentul n'ar fi valabil, numai dacă ar fi rezultat vreo indoială asupra voinței părții exprimate în actul solemn.

Astfel fiind în acord cu concluziile la care a ajuns Tribunalul și întrucât din împrejurările în care testatoarea a făcut testamentul verbal nu reesă nici o indoială asupra intențiilor acestuia de a face testament clauza cerută de art. 15 Cod. test. este acoperită, testamentul valabil și recursul a trebuit respins. (Dec. n. c. 3427/925 C. Apel Cluj, Secția I.)

•••

Competința instanței tutelare în conflict cu a instanțelor de judecată. Legea 54/912, matrimonială și pr. civilă. Asupra motivului de recurs că greșit tribunalul a obligat pe recurent la plata pensunii alimentare a copilei sale legitime rezultată din căsă-

torie sa cu reclamanta azi divorțați întrucât Sedria Orfanală a pronunțat sentința în această privință obligându-l la plata sumei de 300 lei ca instanță tutelară fiind singură competența în această materie și orice caz este autoritate de lucru judecat când ridică quantumul tribunalul pe cale de proces la 400 lei.

Motivele cererii sunt neîntemeiate. Tribunalul în concordanță cu datele cauzei a stabilit în fapt că Sedria Orfanală a orașului Cluj cu hotărârea Nr. 567/923 din 26 Martie 1923, a obligat pe pârât, ca tatăl legitim a plăti ca pensie alimentară provizorie pentru copila sa, suma de 300 lei lunar întrucât între părți părinți copilei încelase viața conjugală; ulterior la 22 Noembrie 1923, intervine sentința de divorț Nr. 3006/923 rămasă definitivă prin care însă Tribunalul nu dispusese nimic cu privire la întreținerea copilei.

Instanța de fond constată de asemenea că între părți privitor la întreținerea copilei a intervenit o convențiune, cuprinsă în actul notarial public Nr. 8 din 15 Octombrie 1923, prin care s'a stabilit că copila rămâne la mama, iar tatăl să obligă a suporta cheltuielile de întreținere.

Considerând că conf. articolului 1 pt. 2 lit. b) pr. c. procesele având obiect întreținerea copilului intentate de soție cad în competența jud. de ocol, întrucât instanța de divorț nu este deschisă, iar după intențarea acțiunii de divorț, instanța competentă este Tribunalul care judecă acțiunea de divorț. (Art. 21 legea 54—912, art. 674 pr. c. și 95 legea matr.) deasemenea instanța tutelară are competență de a judeca asemenea pricină când instanța care a hotărât asupra divorțului a îndreptat la tribunalul tuteleror cauza conform art. 96 legea matr.

Că odată ce în fapt este stabilit că aceasta acțiune s'a intentat ulterior rămânerei definitive a sentinței de divorț, numai instanțele judecătorești erau competente a judeca și deci motivul de casare este neîntemeiat. — Având în vedere că sedria orfanală prin hotărârea sa s'a pronunțat asupra întreținerii provizor a copilei, iar prin acțiunea prezentă reclamanta pe baza convențiunii părților a cerut pensie alimentară definitivă cuvenită copilei, nu este autoritate de lucru judecat nefiind acelaș drept și acelaș temei juridic, așa că acest capăt de cerere este nefondat. (N. C. 2232/926 C. Apel Cluj, S. I.)

*Incident dilatoriu de competență. Natura afacerii (32 pr. civ.) și forța probanta a registrelor comerciale. Când se poate invoca. Deliberând asupra apelului de față în conformitate cu disp. art. 515 și urm. din Pr. civ. în lipsa părților legalmente înștiințate;*

Având în vedere că Tribunalul prin decisiul menționat, admitând incidentul declinator, ridicat de pârâtă, pe baza art. 180 al III pr. civ. a dispus stingerea procedurii, obligând tot odată pe reclamantă la plata sumei de 3741 lei, cheltuieli de proces față de pârâtă;

Având în vedere că aceasta sentință se întemeiază pe constatarea făcută de Tribunal, că pretențiunea reclamantului este pentru desdaunare și rezultă din neindeplinirea unei afaceri comerciale, ca atare inducerile din registre sunt bazate unicaminte pe părerea individuală a reclamantei, deci nu i se poate acorda puterea probatorie legală și în consecință reclamantul nu poate beneficia de competența prev. de art. 32 Pr. civ.;

Având în vedere că din copriusul reclamațiunii rezultă că creanța pretinsă de reclamant de la pârât,

se bazează pe dauna suferită de el, prin neindeplinirea la timp, de către pârât, a unei afaceri comerciale și anume o vânzare de coroane Cehoslovace.

Având în vedere ca din extrasul după registru, anexat la acțiune, rezultă că pe lângă contra valoarea coroanelor ne predate la timp, se mai pun în comptul pârâtei: dobânzei, provizii, și alte spese;

Având în vedere ca potrivit jurisprudenței (Curia S. XVII. civ. S. U.) la acțiuni în daune nu se poate extinde competența bazată pe extrasele de compt din registru;

Că competența prev. de art. 32 Pr. civ. se aplică numai la pretențiunile în privința cărora registrele sunt investite cu forța probatorie legală;

Că acest caracter îl au sumele trecute în registre și se întemeiază pe fapte reale, nu și acele cari sunt produsul calculului subiectiv, sau deducțiunilor comerciantului;

Având în vedere că în speță creanțele prelinse de reclamant, pe baza extrasului din registre, nu sunt din acele la care se referă art. 32 Pr. civ., întru cât atâta vreme cât nu este stabilită culpa pârâtului în executarea contractului, ele nu reprezintă de cât un produs al calculului subiectiv și deducțiunilor reclamantului și ca atare nu se pot considera ca bazate pe fapte reale.

Așa fiind Tribunalul admitând excepția declinatorie a făcut o justă apreciere a chestiunii în fapt și o corectă aplicare a legii și ca atare apelul nefiind fondat a urmat a fi respins. (Dec. n. c. 1494/1926, C. Apel Timișoara, Secția II. Preș. redactor Ern. Ceaur-Aslan.)

### Curtea de Casație

*Acțiune prejudicială. Condițiuni. Aplicațiune. Art. 130 pr. civ. din Transilvania. Potrivit art. 130 pr. civ. din Transilvania, acțiunea prejudicială se poate intenta pentru stabilirea existenței sau neexistenței unui drept sau raport juridic, precum și pentru stabilirea de către instanțele judecătorești, dacă oarecare act este autentic sau nu, în caz dacă această stabilire este necesită pentru asigurarea stării de drept a reclamantului față de pârât.*

În speță recurentul a cerut instanțelor de fond ca intimatul să fie obligat a prezenta permisul de export și alte documente înaintea instanței penale, în procesul de contrabandă intentat contra sa — a recurentului, — pentru a se servi de ele și a dovedi că nu este caz de contrabandă, iar în caz contrar intimatul să fie obligat a plăti daune.

Această acțiune are caracterul unei acțiuni prejudiciale și prin urmare rău Curtea de fond a respins-o ca neîntrând în cadrul disp. art. 130 pr. civ. (Cas. III. dec. 346 din 24 Martie 1926. Jur. Gl. 32/926).

*Faliment. Concordatul forțat. Procedură. Dispozițiunile din ordonanța Nr. 4070 din 915 a Consiliului de miniștri maghiar. Prin jurnalul Consiliului de miniștri Nr. 652 din 925 s'au abrogat dispozițiunile ordonanței Nr. 4070 din 915 a Consiliului de miniștri maghiari, prin care se institua, potrivit legilor în vigoare, concordatului forțat extra-falimentar, iar dela data promulgării numitului jurnal procedura concordatului forțat a rămas în vigoare numai pentru acele cazuri, în care cererile de concordat erau deja în-cuviințate până la această dată;*

Ordonanța Nr. 4070 din 913 distinge două faze

în procedura de concordat forțat: 1) deschiderea procedurii adică depunerea cererii; 2) aprobarea concordatului adică aprobarea cererii de concordat forțat;

Jurnalul Consiliului de miniștri Nr. 652 din 925, care abrogă dispozițiile ordonanței Nr. 4070 din 925 menține procedura concordatului forțat numai pentru cea de a doua fază, adică aceia ce urmează după aprobarea cererii de concordat, cari aceasta se înțelege prin cuvintele „cererii încuviințate” cuprinse în acest jurnal.

În speță, Curtea de apel, bazându-se pe actele din dosar, constată în fapt că cererea de concordat forțat extra-falimentar nu era încuviințată de Tribunal la data când a intervenit jurnalul Consiliului de miniștri, și deci nu i se mai puteau aplica dispozițiile numitei ordonanțe ungare;

Fără de această constatare de fapt necontestate de nimeni, Curtea de apel a făcut o bună aplicațiune a ordonanței Nr. 4070 din 925 și a jurnalului Nr. 652 din 925 când a declarat stinsă procedura de concordat forțat în afară de faliment, întrucât era aprobată de Tribunal după intrarea în vigoare a jurnalului Consiliului de miniștri prin care se interzice încuviințarea cererilor de asemenea natură. (Cas. III, dec. 369 din 13 Aprilie 1926. 7 Gl. 32/925.)

\*\*\*

*Competința statornicită prin legea de organizare judecătorească și legea Curții de Casație. Aplicațiune. Art. 2 al. 2 și 318 al. ultim legea de organizare judecătorească și art. 79 legea Curții de Casație.* Prin art. 2 al. 2 legea pentru organizarea judecătorească se prevede că atunci când legi speciale nu statornicesc anume instanțe de recurs, sentințele tribunalelor ordinare date ca instanță de apel vor fi pronunțate cu recurs la Inalta Curte de Casație.

Însă prin art. 318 al. ultim, același legiuitor ocupându-se de recursurile cari s'ar găsi în fața Curților de Apel din Ardeal la data promulgării legii, prevede că ele se vor judeca de către acele Curți.

În speță, fiind vorba de un recurs (cerere de reviziune) care s'a introdus la 18 Martie 1925, deci anterior datei de 13 Aprilie 1925, când s'a promulgat legea pentru organizarea judecătorească, urmează că întrucât el se găsea pendinte la această din urmă dată înaintea Curții de Apel, ea era instanța competentă a-l judeca.

Deasemenea și noua lege a Inaltei Curți de Casație din 20 Decembrie 1925, nu numai că nu prevede vre-o dispoziție contrară celor citate, dar ea prin art. 79 al. 3, chiar dispune că instanța de casare pentru Ardeal, în acele cauze în cari după legiuire de până acum (paragr. 525 și 550 al. 2 pr. c. ardeleană) instanța de recurs (reviziune), a fost o Curte de Apel, ea continuă a rămâne competentă după normele de competență de până acum.

Prin urmare în speță este a se decide că Curtea de Apel este competentă a judeca recursul (Cas. I, Dec. 148 din 12 Ianuarie 1926. J. G. 31/926.)

\*\*\*

*Fiu nelegitim. Trecerea în actele stării civile ca fiu legitim. Rectificarea înscrierii. În ce cazuri se face pe cale administrativă și în ce cazuri pe cale judecătorească. Art. 138 c. c. austriac.* În fapt: Intimata a cerut judecării ca, fiica cumnatei sale, născută în 1894 și trecută în actele de stare civilă pe numele fratelui dânzei — reclamanta, — să se hotărască că

este nelegitimă și în consecință să se facă cuvenita rectificare în actele stării civile. Ca motiv a invocat că fratele său, a încetat din viață în război în 1914 după cum rezultă din hotărârea definitivă de constatarea morței, dată posterior nașterii copilei.

La această acțiune pârâta a spus numai că, conf. art. 180 p. I pr. c. din Transilvania, rectificarea se poate cere pe cale administrativă, nu contencioasă. Instanțele de fond și Inalta Curte au decis că incidentul este nefondat.

În drept: Întrucât la data înscrierii copilului pârâtei în registrele de stare civilă moartea soțului acesteia nu era definitiv stabilită, și deci, căsătoria ei din punct de vedere legal nu era disfăcută, rezultă că o stare înscriere conf. prescripțiunei legale din art. 138 c. civ. austriac crează o situațiune de drept pentru copilul înscris.

Astfel fiind, urmează că, dacă ulterior înscrierii în chestiune s'a stabilit judecătorește în mod definitiv că moartea soțului pârâtei și deci desfacerea căsătoriei s'a produs cu mult înainte de epoca în care este a se aplica prezumțiunea legitimației prescrite de legiuitor din art. 138 c. civ. austr., în acest caz consecința pe care o asemenea stabilire o implică cu privire la situațiunea copilului având un caracter juridic și comportând o schimbare a stărei lui de drept, ea nu poate fi dedusă și constatată de o instanță administrativă ci tot de către o instanță judecătorească pe calea atacării legitimației copilului.

Prin urmare, prin o exactă interpretare a textelor legii și a principiilor de drept, instanțele au respins incidentul prin care se susținea că în speță în condițiunile expuse nu era necesară o procedură înaintea instanțelor judecătorești. (Cas. I Dec. 382 din 19 Ianuarie 1926.)

\*\*\*

*Testament oral. Condițiunile sub care se poate face. Aplicațiune. Paragr. 15 legea XVI din 1876.* Testamentele fiind conform legii acte formale, urmează că, dispozițiunile legale edictate în privința lor trebuiesc aplicate în mod strict și neîndeplinirea condițiunilor prescrite de lege atrage nulitatea lor. Potrivit dispozițiunilor imperative paragr. 15 din legea XVI din 1876, pentru validarea testamentului privat otal e necesară, între altele, pe lângă prezența a patru martori, înaintea cărora testatorul să-și exprime în mod clar și prin viu graiu dispozițiunile că voința lui este ca dispozițiunile acestea să constituie testamentul lui verbal.

Nefacerea acestei declarațiuni cerută în mod imperativ de lege nu poate fi înlocuită pe cale de interpretare, prin alte împrejurări din care să rezulte — nu că s'a îndeplinit această formalitate — ci numai că testatorul ar fi avut intenția de a face testament.

Prin urmare în speță odată ce din înseși constatările instanței de fond reese că nu s'a îndeplinit această formalitate, numai prin o greșită interpretare a textului sus arătat acea instanță a considerat ca testament verbal o simplă intenție a defunctului. (Cas. I, Dec. 201 din 13 Ianuarie 1926. 7. G. 31/926.)

\*\*\*

*Vânzare cu rezerva uzufructului. Natura contractului. Data când se regulează prestațiunile reciproce ale părților. Nu poate exista în acest caz exploatarea conștiință a cumpărătorului. Nu se aplică disp. par. 879 al. 4 c. c. austriac.* Contractul de vânzare-cumpărare în care vânzătorul și-a rezervat uzu-

fructul tot timpul vieții deși este un contract de vânzare cu obiect și preț deferminal, totuși conține un moment aleatoriu, dat fiind că, folosința bunului vândut este amânată până la moartea vânzătorului, deci până la un termen necunoscut în timpul contractului.

Prestațiunea și contra-prestațiunea la astfel de contracte se regulează exact numai în momentul morții vânzătorului, când folosința obiectului vânzării — element esențial al proprietății desăvârșite a trecut asupra cumpărătorului.

Calculând deci părțile la facerea contractului și stabilirea prețului cu un moment lor necunoscut, — ziua morții vânzătorului — nu mai poate fi vorba de o exploatare conștientă a cumpărătorului, dacă la epoca morții vânzătorului s'ar constata o dispoziție între prestațiunile reciproce ale părților.

De aceea pentru aceste cazuri, cum este și în speță, nu se aplică disp. parag. 879 p. 4 c. c., nefiind îndeplinită condițiunea exploatării conștiente a cumpărătorului. (Cas. I. Dec. 1869 din 9 Martie 1926. J. G. 31/921).

#### MATERIAL PENTRU UNIFICAREA LEGISLATIVĂ

### Neajunsurile metodice ale legii de procedură penală

În urma dispozițiilor legii pentru organizare judecătorească au fost înlăunse dispozițiile codului de procedură penală român privitoare la funcționarea parchetelor, la judecătorii de instrucție și la camerele de acuzare asupra Ardealului și Bucovinei. Scopul care vrea să-l ajungă legiuitorul este arătat în expunerea de motive a acestei dispoziții și se poate cuprinde în două puncte și anume: o întărire a represiunii care este prea slabă în Ardeal și Bucovina — cel puțin așa constată legiuitorul — și o garantare mai bună și mai eficace a libertății personale ca până acum.

În următoarele voi să caută dacă legiuitorul își va putea atinge scopurile sale, analizând mai întâi expunerea de motive și apoi și dispozițiile și textul legii pentru procedura penală din punctul de vedere al metodei.

Expunerea de motive constată că faptul că în Bucovina și Ardeal procurorul, care este reprezentantul societății, nu poate fi în același timp și agent de constatare și agent de urmărire cu dreptul de a pune în mișcare acțiunea publică, s'a dovedit a fi o cauză contributivă la slăbirea represiunii. Baza acestei constatări pare să fie o altă constatare că anume agenții poliției administrative — nu știu dacă în această noțiune sunt cuprinși și agenții poliției de siguranță a căror menire este doar chiar aceea de a veghea asupra „siguranței” cetățeanului și a obștei — nu ar avea „întotdeauna pregătirea necesară, și nu pot ști cu precizie dacă anumite fapte comise întrunesc elementele unei infracțiuni penale”, din care cauză cercetările în „afacerile” mai dificile sunt mai întotdeauna incomplete și că prin urmare în urma corespondenței continue care există între parchet și poliție pentru facerea și refacerea cercetărilor, toate constatățile sunt întârziate și din această cauză dispar probele. Voind legiuitorul în urma acestor constatări să facă mai eficace represiunea, să o întărească

a dat procurorului atribuții de ofițer de poliție judiciară, sarcina să vegheze la menținerea ordinii sociale, având în vedere pregătirea specială care o are procurorul.

Cum se va face în practică acea dispoziție că procurorul personal să poată face constatări și cercetări îndeosebi în cazuri mai dificile? Aici se pune mai întâi, întrebarea cum ajung la cunoștința procurorului faptele care întrunesc elementele oarecărei infracțiuni. Așa cred că faptele penale de regulă în felul acela ajung la cunoștința procurorului că jignitul sau altă persoană comunică procurorului cele întâmplate sau că organele administrative, îndeosebi cele polițienești „cari nu pot ști cu precizie dacă anumite fapte comise întrunesc elementele unei infracțiuni penale” cercetează cazul ajuns la cunoștința lor și raportează apoi procurorului cele aflate. Pentru cazul că jignitul sau alicineva comunică procurorului oarecare infracțiune procedura penală română nu aduce nici un fel de inovații față de situația din trecut. Doar și în trecut era dată posibilitatea că un magistrat independent, care nu era ofițer de poliție judiciară supus ordinului unui superior, să cerceteze cazul și să facă constatățile de lipsă (§ 103 al. 1 pct. 3 P. P. ardeleană). Asemenea era dată această posibilitate și dacă agenții poliției administrative arătau procurorului o infracțiune oarecare. Dacă procurorul judeca însă că nu este caz greu, însărcina organele polițienești să facă cercetarea. Jigniții sau alte persoane particulare se adresează foarte rar direct procurorului ci aproape în toate cazurile organului polițienesc îndeosebi atunci dacă în localitate nu se află procuror. Și în felul acesta tot la aprecierea organelor polițienești cari nu pot ști cu precizie dacă fapt arătată lor întrunește criteriile unei infracțiuni rămâne aceea să o cerceteze și să o aducă la cunoștința procurorului sau nu. Până va veni jignitul să reclame la parchet va trece mult timp însă având în vedere mentalitatea masei poporului nostru se poate prezice cu siguranță că în 95% nu vor veni să reclame procurorului fapte care au suferit ci vor cauza să se impace cu infractorul. În mentalitatea poporului nostru nu este dezvoltată încă decât în măsură foarte mică aproape disparență cea maximă a dreptului public că statul este în drept și dator că urmărească proprio iure pe infractori și nu numai ca organ subsidiar de ajutor atunci când jignitul cere aceasta.

Presupunând cazul că jignitul sau altă persoană particulară sau slujbaş al statului ar aduce direct la cunoștința procurorului o faptă oarecare despre care crede că ar întruni elementele unei infracțiuni, ce va putea face procurorul. Dacă cazul nu este dificil — cel puțin la prima vedere pare să fie un caz tipic — el îl va da organelor de poliție administrativă spre cercetare, dacă cazul pare dificil, de pildă o delapidare încurcată, oucidere săvârșită de necunoscuți, o serie de jafuri sau furturi săvârșite în mod genios de necunoscuți ar fi în înțelesul intenției legiuitorului datorința procurorului să intervină personal, făcând cercetările pe cari nu le pot face organele polițienești. Cum se va face cercetarea? Dacă cazul s'a întâmplat în localitatea unde se află procurorul el va putea interveni îndată. Dacă nu, îi vor trebui mijloacele de transport pentru ca să ajungă la fața locului. Presupunând că toate stau la dispoziție, bani, trenuri, automobile, avioane etc. încătot rămâne un oareceva,

un moment imponderabil care este hotărâtor pentru cercetarea, constatarea și „deslușirea“ stării lucrurilor chiar a unui caz dificil, Acest oareceva este cunoștința preciză, foarte preciză a locului și a oamenilor unde și la cari sau împotriva cărora a fost săvârșită infracțiunea. Fără de această cunoștință preciză a împrejurărilor locului și a împrejurărilor de viață socială și familiară și economică, fără de o cunoștință a individualității oamenilor din întrebare în zadar va ieși procurorul la fața locului ca să facă cercetări și constatări. El va privi mortul, făciunii sau cassa spartă, va vedea și ști că cazul intrunește toate criteriile unei infracțiuni, și își va pune apoi întrebarea unde să înceapă firul cercetărilor. La această întrebare însă nu va afla nici un răspuns în toate manualele voluminoase câte le-a studiat la universitate și după aceea, dacă nu cunoaște locul și oamenii. Aceste cunoștințe însă numai atunci le va putea avea dacă trăiește mult timp în acel loc, între acei oameni. Rămâne ca procurorul să ceară informații dela organele administrative, poliție sau jandarmerie. Aceștia însă nu pot avea cunoștințele de lipsă pentru motivul că sunt schimbați foarte des.

Presupunând că procurorul are cunoștințele susamintite rămâne încă un moment. Cercetarea unui furt simplu al cărui autor nu s'a putut prinde îndată în flagranti, fiind văzut la săvârșirea faptei, cere vreme, multă vreme. Vreau să amintesc o pildă luată din viață. Intr'un sat se fura firul telefonic. Săptămâni, luni s'a căutat după făptuitor. Nu s'a putut afla. Șeful postului de jandarmi căuta după făptuitor în toate părțile. În sfârșit a început să bănuiească pe un om despre care știa că nu se bucură chiar de cel mai bun renume. A început a da târcoale pe lângă casa omului fără ca acesta să o observe și în sfârșit a observat că doi pari din gardul care înconjura casa omului erau legați cu sârmă de bronz așa cum se întrebunțează la conductele telefonice. A perchiziționat casa bănuțului și a aflat în podul casei ascunsă o roată de vreo 30 m. sârmă de telefon. Cred că cazul schițat aici încă se poate înscrie între cazurile cele dificile. Cazuri de felul aceste și și mai dificile se întâmplă destul de des. Având în vedere această stare a lucrurilor va trebui în fiecare județ nu număr destul de considerabil de procurori pentru ca aceștia să-și poată câștiga fiecare pentru un teritoriu mărginit cunoștințele de lipsă ale locului și oamenilor pentru ca apoi să poată sta la pândă și să vegheze la menținerea ordinii sociale. Acești procurori nu vor putea sta la centrul județului, ci va trebui să fi răsfirați prin județ, formând în felul acesta un fel de jandarmerie sui generis foarte costisitoare.

Acuma încă vreo câteva cuvinte despre pregătirea specială a procurorului de a face cercetări. Căutarea și descoperirea infracțiunilor și înfractorilor la fața locului este o „artă“ nu o știință care se poate învăța pe băncile universității. Ca fiecare artă cere și arta de a cerceta dela acela care vrea să o exercite afară de anumite cunoștințe profesionale încă însușiri individuale speciale. Aceste însușiri trebuie să fie apoi exercitate și dezvoltate zilnic în viața practică, căutând și cercetând infracțiunile și pe înfractori. Această muncă este atât de grea încât ca umple puterea de muncă a unui om. Procurorul însă în prima linie este și trebuie să fie înrîst a cărui chemare este să încadreze starea lucrurilor descoperită de organele polițienești în starea faptică prevăzută de

normele dreptului cure este în putere, dând îndrumări acestor organe și cerând deslușiri acolo unde află că starea lucrurilor încă nu este îndestul deslușită, pentru ca să poată face instanțelor judecătorești propunerile de lipsă. Această muncă încă este destul de grea ca să umple deplin puterea de muncă a unui om. Conducerea cercetărilor merge după principii simple prin urmare aceasta o poate face procurorul, însă executarea cercetărilor cere apoi ordine, vigoare și minuțiozitate. Dar, abstrăgând dela toate acestea, conform textului legii procurorul nici nu este chemat să facă el însuși cercetări, nici nu le poate ordona, doar § 45 al legii despre p. p. dispune expressis verbis că procurorul va fi dator să ceară afară de cazurile prevăzute de § 31 adecă acelea de flagrant delict, dela judecătorul de instrucție ordonarea cercetărilor. Practica s'a depărtat mult, dar este chiar și opusă intenției legiuitorului care a voit să garanteze libertatea individuală încă și în felul acela că afară de cazurile de flagrant delict a dat unui judecător dreptul de a ordona cercetarea. Doar la cap. III. sect. II. legea arată numai procedura de cercetare a procurorului în caz de flagrant delict, începând dela § 31 până § 40 în care arată apoi legiuitorul ce este delictul flagrant. Aici s'ar putea obiecționa că la § 21 cap. III. sect. I. despre competența ministerului public dispune legea ca normă generală aceea că procurorii sunt însărcinați cu „descoperirea și urmărirea“ tuturor delictelor și crimelor, și că procurorii în urma acestei dispoziții generale ar fi îndreptățiți să facă ei însuși cercetări în toate cazurile. Această obiecțiune însă nu ține seamă de aceea că înțelesul noțiunii „descoperi“ nu este indentic cu acela al noțiunii „cerceta“ și că dacă legiuitorul a folosit noțiuni și termeni deosebiți de bună seamă a voit și lucruri deosebite. Este întărită această părere și de faptul că legea nu arată nicăiri felul în care trebuie să facă procurorul cercetările în afare de cazul prev. de § 31, și că prin urmare, având în vedere dispozițiile § 31 și 45 este evident că procurorul numai în cazuri de flagrant delict adecă în cazuri excepționale este în drept și dator să facă el însuși cercetările — părere întărită de altcum și de dispozițiile cuprinse în § 47 și 50 — și atunci trebuie să fie însoțit de un organ polițienesc. Este deci afară de ori și ce îndoială că intenția dispoziției că procurorul este dator să „descopere și urmărească“ crimele și delictele nu poate să fie alta decât aceea ca procurorul să „conducă“ cercetările, să dea în cazurile cari nu le-a știut cercete poliție în toate direcțiile poliției îndrumările de lipsă, rămânând apoi în sarcina acesteia să cerceteze în direcțiunea arătată de procuror. Având în vedere cele arătate mai sus așa cred că este evident că scopul urmat de legiuitor de a accelera procedura nu va fi atins. Și în viitor tot organele polițienești vor face cercetările ca și mai înainte și că corespondența între parchet și poliție pentru facerea și refacerea cercetărilor va rămânea și pe mai departe cu toate urmările arătate în expunerea de motive.

În expunerea de motive mai este calificat încă procurorul șef al poliției judiciare. Noțiunea „șef“ nu a fost aleasă bine, deoarece ea nu exprimă relația între procuror și celelalte organe de poliție judiciară. Această noțiune produce doar imaginația unei persoane ale cărei dispoziții sunt absolut obligatoare pentru persoanele subordonate și a cărei datorință este să disciplineze pe aceea dintre persoanele subordonate

cari nu a lucrat bine sau care nu a executat dispozițiile date de șef. Situația procurorului față de celelalte organe ale poliției judiciare nu se potrivește de loc cu imaginația care se naște în noi când exprimăm termenul „șef”. Judecătorului de instrucție care încă este doar ofițer de poliție judiciară nu-i poate ordona nimic ci este numai îndreptățit să-i facă propuneri asupra cărora judecă apoi judecătorul de instrucție. Iar cu ceilalți ofițeri de poliție judiciară ca „prefecții de poliție, comandanții de jandarmi etc. etc.” trebuie să caute să trăească în cele mai bune raporturi. Așa cred că este evident că termenul „șef” pentru calificarea situației procurorului față de celelalte organe ale poliției judiciare este ales cât se poate mai nepotrivit, având în vedere îndeosebi dispozițiile clare ale § 15 al P. P. cari pun pe toți ofițerii de poliție judiciară sub ordinele directe ale prefecțiilor de județe și de poliție.

Trec acum la relațiunea între procuror și judecătorul de instrucție. Scopul urmărit de legiuitorul pr. p. pare să fie între altele acela ca măsurile luate pentru descoperirea unei infracțiuni și pentru urmărirea infractorului să fie împărțite între procuror și jud. de instrucție pentru ca să se poată controla unul pe altul, fiind controlați apoi amândoi de procurorul general. Legiuitorul probabil a voit să garanteze cât mai bine exactitatea cercetărilor, dând procurorului rolul de inițiator, iar judecătorului de instrucție rolul de implinitor al cercetărilor în urma inițiativei date de procuror și apoi încă și acela de calificator și distribuitor. Se pare însă că legiuitorul a mai urmărit și alt scop și acesta pare să fi fost scopul principal. Anume s'a temut să dea în mâinile unuia puterea de urmărire și prin urmare și răspunderea. Prin urmare a împărțit agendele de urmărire așa încât nici procurorul și nici judecătorul de instrucție nu poarte singur răspunderea pentru urmărirea întreagă ci ea este împărțită și prin urmare nici nu se va putea satori în urmă cine a greșit și care a fost măsura greșelii. Legiuitorul însă nu a ținut seamă de acea experiență că în luptă numai unul poate conduce care poartă apoi și răspunderea întreagă. Lupta cere concentrarea tuturor forțelor într'o mână. Războaiele conduse de sfaturi de război cu puteri împărțite meticulos au fost pierdute totdeauna față de un dușman condus de un individ întreprinzător. Această împărțire a puterilor va conduce chiar la acele neajunsuri, pe cari le arată expunerea de motive a legii de organizare judecătorească. Corespondența între parchet și poliție va rămâne așa cum am arătat-o mai sus, la aceasta se va mai adăoga o corespondență foarte vie între judecătorul de instrucție și procuror și procuror general și tribunal cu toate urmările ei ca registrări, copii, expedieri și eventual încă explicații verbale sau scrise, apoi corespondența judecătorului de instrucție cu poliția, etc., așa încât mersul cercetărilor nu va fi accelerat cu nimic. Și încă ceva. Ce rost are investirea ordonanței definitive — adică a unui act de caracter de putere executivă — cu caracter judecătorească, când procurorul, exponentul puterii administrative, nu este legat prin această ordonanță judecătorească. Procurorul poate doar în ședință să schimbe calificarea faptei în peius sau în meius, susținând punctul său de vedere din rechizitorul definitiv. Dar nu numai atât. Procurorul poate doar în ședință să ceară chiar și achitarea acuzatului cutoatecă un judecător a declarat deja că acuzatul s'a făcut vinovat pentru oarecare infracțiune.

” Dar nici mijloacele pentru asigurarea ordinii sociale nu au devenit mai eficace. Ordinea socială se asigură prin pază bună, prin măsuri cari previn infracțiunile ai procedura penală vrea să arate doar numai felul în care se vor cerceta infracțiunile deja săvârșite și felul în care se va satori pedeapsa în sarcina infractorului. Adecă dispozițiile legii pentru procedura penală sunt numai pentru cazul când ordinea socială a fost tulburată. Nu este chemarea procurorului și judecătorului de instrucție să facă poliție preventivă.

Care este situația generală a procurorului și judecătorului de instrucție pe urma legii pentru procedura penală? Este caracteristic pentru concepția care a avut-o legiuitorul despre deosebirea între justiție și administrație și prin urmare și despre instituția parchet și judecător de instrucție faptul că îi înșiră într'un suflet un comisarii de poliție, jandarmi, primari comunali, supunându-i *ordinelor* prefecțiilor de județe și — ca este și mai curios — prefecțiilor de poliție. Se vede ca legiuitorul încă nu o știut deosebi dar între administrație și justiție, între organe de urmărire și cercetare și organe judecătorești. Nu mai este singur procurorul, adecă un organ de urmărire, organ al puterii administrative acela care dispune asupra urmării. Nu mai este procurorul acela care redactează acuza în forma ei definitivă, ei judecătorul de instrucție, resp. camera de acuzare este aceea care dă acuzei forma definitivă. În felul acesta sunt elemaji judecători, membrii ai justiției a cărei chemare nuste altceva decât declararea dreptului existent într'un caz dat, să redacteze acte de urmărire, acte administrative de căror scop este să supună nu caz oarecare judecătii justiției. De altă parte încă este procurorul în drept să schimbe în curul ședinței în fața instanței să schimbe forma dată actului de acuzare de organele judecătorești; dându-i forma potrivită convingerii sale sau ordinelor primite. Dar procurorul nu mai este îndreptățit să stingă o cercetare, să renunțe la urmărirea faptuitorului cunoscut sau necunoscut atunci când conform convingerii sab cazul nu întrunește criteriile sarecării infracțiuni sau când nu se poate așteră dela cercetări că vor produce dovezi pe cari s'ar putea intemeia bănuiala împotriva invinutului. Dacă reclamantul sau judecătorul de instrucție află că este existe o infracțiune sau dovezi destrile în sarcina bănuitului procul este dator să reprezinte acuza și să facă apoi instanței după o procedură de dovedire fără de rost o propunere de achitare. De altă parte o dovenit ei judecătorul de instrucție nu fel de organ fără de caracter hotărif. Nu este numai judecător care judecă după cea mai bună știință și conștiință ce este totodată și organ administrativ supus imor ordine obligatorii. Situația aceasta nelămurilă a judecătorului de instrucție și a procurorului poate deveni focarul multor discuții și prosibilitateș discuțiilor zdruncină micșoreaze autoritateș unui si celilalt.

Expunerea de motive constata cu satisfacție că în procedura penală română ar există mai bune garanții pentru drepturile individului decât în sistemele abrogate. Legea pentru procedura penală este doar garanța cea mai reală a libertății personale, normele ei arată până la care măsură este apărată libertatea individuală. Și de fapt principiul general al legii privitor la deținerea oarecuiva ar fi ideal dacă judecătorul de instrucție nu ar fi totodată și un organ de poliție judiciară și dacă nu s'ar admite deținerea invinutului și de cătră procuror și celelalte organe

de poliție judiciară și încă prin alții (§ 88 teza 2), în felul acesta nu s'a schimbat nimic în favorul invinuitului, dar s'a schimbat mult în defavorul invinuitului având în vedere dispozițiile cuprinse în § 116, 130, 131, 137 fără ca prin această schimbare să fi servit interesul represiunii. De altă parte este schimbată situația ce privește dreptul de perchezitie deoparte în defavorul statului și de altă parte în defavorul invinuitului, în defavorul statului este schimbată situația prin faptul că legea nu admite perchezitiunea decât din ordinul procurorului sau al judecătorului de instrucție, ale căror dispoziții vin de multe ori prea târziu pentru ca perchezitiunea să mai producă oarecare rezultat. În defavorul invinuitului este schimbată situația prin faptul că legea admite ca scrisorile invinuitului să fie perchezitionate și sechestrate de organe polițienești cari sunt supuse ordinelor puterii administrative. Și încă într'un punct este schimbată situația în defavorul invinuitului. Anume legea admite ca realamentul, adică acela care se simte jignit în drepturile lui de ținută oarecui să crede că această ținută este oprită de ordinea de drept și declarată drept infracțiune, să se adreseze atunci când crede că s'a săvârșit un delict în dauna sa direct tribunalului, înconjurând procedura pregătitoare înaintea procurorului și înaintea judecătorului de instrucție. Așa cred că această dispoziție nu este o garanță mai bună a drepturilor individuale decât aceea a sistemului abrogat. Până când în sistemul abrogat acuzatul putea provoca în fiecare caz când era dat în judecată tribunalului o hotărâre judecătorească asupra întrebării dacă este întemeiată bănuiala împotriva sa, încunjurând eventual aceea să ajungă pe banca acuzărilor numai și numai pentru aceea că procurorul cel puțin ordonanța de executare resp. explicațiile date atribue și procurorului dreptul de a se adresa drept instanței cu acuza cu toate că legea de procedură penală română nu cuprinde în părțile ei întinse asupra provinciilor noi ale statului nici o dispoziție dela care s'ar putea deduce acest drept al procurorului — sau chiar când și reclamantul a cerut-o, acuma va ajunge deja la cererea procurorului sau a reclamantului pe banca acuzărilor acuzat — conform practicei — pentru vină care se pedepsește cu robie, poate fără ca să existe motive temeinice pentru aceasta. Dar nu numai atât. Nici nu știe pentru care fapt este dat în judecată, doar primește numai citația ca inculpat. Această situație curioasă este în parte urmarea faptului că codul penal român califică altfel faptele decât codul penal transilvănean, multe fapte cari le califică codul penal transilvănean drept crime sunt calificate de codul penal român delict, legiuitorul pare că nu a ținut seamă de acea experiență că legea pentru procedura generală este un accesoriu al codului penal și își pierde rostul sau duce la situații curioase, neașteptate dacă se schimbă presupunerile dela cari pornește.

Practicabilitatea unei legi atârână în mare parte dela observarea normelor metodice. Neajunsurile logice ale legii nu sunt numai lipsuri de frunșete. O lege este un act volitiv, legiuitorul vrea să atingă anumite scopuri în realitate, el vrea să formeze realitatea după aceste scopuri. Aceasta numai așa o poate ajunge dacă o definit clar scopurile cari vrea să le ajungă prin lege și arătând totodată clar și precis mijloacele prin cari vrea să ajungă la acest scopuri. Juristul este chemat să cunoască „ce“ul calificațiilor

legale, el trebuie să recunoască, cugetând sub influința legii, cuprinsul volitiv al legii, ceea ce a voit legiuitorul. Însă aceasta o poate face numai așa dacă se aprofundează în totalitatea gândirii legiuitoare care cuprinde cuprinsul normativ al legii. Dacă însă legiuitorul nu a fost un cugetător logic nu poate urma nimeni cugetele. Dacă îi lipsește gândirii legiuitoare aceea ce silește pe acela care vrea să o urmeze să tracă pe căile călcate de legiuitor, dacă nu stă scheletul logic simplu, necompliat, unitar înaintea ochilor noștri, urmează chiar și dacă toate dispozițiile de fond ar fi cât mai bune imposibilitatea de a întrebuița în practică legea. Logica volitivă ne arată cum trebuie să gândim când voim. Dacă vrem că o voință oarecare să fie înțeleasă ca trebuie să fie însoțită atât ce privește fondul cât și urmările ei de o gândire logică. Logica are pentru voință o importanță regulativă dacă nu chiar constitutivă ba este așa zicând înalta poliție a voinței. Cu cât mai puțin logic s'a cugetat legiuitorul cu atât mai puțin îl vor putea înțelege aceia cari sunt chemați să aplica legea, ascultând de poruncile cuprinse în ea. Neajunsurile metodice ale legii sunt acele focari din cari răsar apoi toate diferențele de concepție și prin urmare pierdere de timp și bani în aplicarea legii, prădarea zădarnică a forțelor până când cugetatul logic nu costă bani.

Legea despre procedura penală română suferă de multe neajunsuri metodice. Unul dintre aceste neajunsuri este acela că, pornind dela principiul că procesul penal este de interes public, cu toate acestea admite amestecul intereselor particulare ca darul de răsbunare și cererile după reparații în procesul penal. Codurile penale moderne pornesc dela principiul că infracțiunile lovesc în ordinea de drept publică și că prin urmare este dreptul și datorința statului ca susținător al ordinei de drept să urmărească pe infractori. Legile de procedură penală ca suplimente ale codurilor penale caută să realizeze acest postulat, instituind organe speciale pentru urmărirea infractorilor. Acestea sunt parchetele. Procedura penală română încă pleacă dela principiul că urmărirea infractorilor este de ordine publică (§§ 28, 29, 34, 45). Regula generală este că toate infracțiunile se urmăresc din oficiu de organele publice. Infractorul se urmărește din oficiu chiar și dacă nu ar dori-o acela ale cărui drepturi au fost vătămăte prin actul declarat de legile penale drept infracțiune. Urmărirea la cerere particulară este excepția. Procedura penală română însă nu rămâne consecventă lângă acest principiu. Cu toate că codul penal susține principiul că scopul pedepsei este răsbunarea jignirii ordinei de drept procedura penală română nu realizează în procedură acest principiu. Concepția legiuitorului despre scopul procesului penal nu este clară. De o parte se stabilește principiul că menirea procesului penal este să servească interesul public, doar infracțiunea lovește în ordinea de drept și aceasta, fiind jignită, cere reparații, de altă parte însă intră în concepția procesului penal și elemente absolut contrarii acestui principiu cari arată că legiuitorul a înțeles că procesul penal curge și în interesul părții jignite, voind să-i dea și acesteia satisfacție. Dar lucrarea ca întreg îi face impresia că legiuitorul a avut la crearea dispozițiilor legii mai mult interesele părții jignite în vedere decât acele ale obștei (§§ 61 teza 2, 63, 74, 75, 137). Din cele cuprinse în §§ 63 și 64 ar urma

că procesul penal este un proces în interesul vătămatului, doar acesta este dator pentru cazul că sa constituit parte civilă să plătească spele de proces, dacă va cădea, adică și în cazul când procurorul care este de față la ședință, atunci când infracțiunea se urmărește din oficiu, a propus condamnarea acuzatului. Dacă vătămatul s'a lepădat de calitatea de parte civilă, nu trebuie să plătească spelele de proces încă și pentru cazul că procurorul a cerut pedepsirea acuzatului dar tribunalul a aflat că nu este cazul ca acesta să fie declarat vinovat, vătămatul este dator să plătească bănuțului daune interese. O situație destul de curioasă.

Faptul că legiuitorul a voit să cuprindă elemente atât de disparate în scopul procesului penal a avut urmarea fatală că rolurile organelor de cercetare, de urmărire și de judecată și acelea ale părții civile nu au fost separate clar, că situația lor în procesul penal nu este bine definită, că unele sunt în drept să facă acte cari în mod logic ar fi de competență celorlalte.

(Va urma)

Dr. Emil Rebreanu  
Procuror Trib. Bistrița

## INFORMAȚIUNI

După cum s'a anunțat, în ziua de 15 Octombrie curent a început la Curtea de Apel din Cluj examenul de capacitate pentru magistrați a candidaților din circumscripțiile judecătorești a centrului universității Cluj. Au fost admiși să se prezinte la examen 45 de candidați restul fiind respinși din lipsă de stagiu sau din pricina actelor necomplete. La examenul în scris din 8 chestiuni a eșit la sorți ca probă teoretică chestiunea: *Desvoltarea teoriei actelor de comerț în codul român și codul Transilvănean și ca proba practică chestiunea: „Statutele Soc. An. pe acțiuni Casa de Păstrare a Salajului din Zălau prevăd că din beneficiul net anual se va plăti un prim dividend de 6% acționarilor. În anul 1925 Soc. realizează un beneficiu net de lei 800.000 după capitalul social de lei 10 milioane. Adunarea generală ordinară întrunită în ziua de 15 Martie 1926 în Zălau hotărăște a se plăti acționarilor numai un prim dividend de 5%, detragându-se din fiecare cupon 1% pentru formarea unui fond în amintirea lui Simion Bărnuțiu. Acționarul Eugen Savu proprietarul ator trei acțiuni ale Societății protestează contra acestei propuneri în adunarea generală, majoritatea acceptă însă propunerea. Procesul verbal al adunării generale a fost prezentat tribunalului la 30 Aprilie 1926. Eugen Savu își valorifică drepturile sale pe calea legii. Se va redacta hotărârea motivată a instanței prime.”* Comisiunea lucrează la corectarea tezelor, rezultatul la aceste probe fiind eliminatoriu. Examenul oral va începe probabil după 1 Noembrie, cei reușiți la scris vor fi avertizați de către președintele Comisiunii de examinare dl primpreședinte dr. P. Micșa.

## Regatul România Judecătoria urbană Oradea secția cf.

Nrul 6295/1926 cf.

### Extract din publicațiune de licitație

La cererea de executare făcută de următorul Arpad Kolling contra urmărilor Firma Szarvas și Elein, întreprindere de construcții în Oradea și Paul Szarvas judecătoria a ordonat licitațiunea execuțională în ce privește imobilele înscrise ca proprietatea lui Paul Szarvas în cf. a comunei Oradea (din circumscripția Tribunalului jud. Bihor și a Judecătorii urbane Oradea) Nrul coalei cf. 995, sub Nrii de ordine A. I. 1—3 și Nrii top. 3638, 3639, 3640, grădină și edificiu pentru economie, Casă sub Nr. 217 și Curte în Venetia Oradiei în întindere de 148.3, 218.1, 46.6 stj. □ cu prețul strigării de 350.000 lei, asupra imobilului înscris ca proprietatea firmei Szarvas și Klein, întreprindere de construcții în Oradea, în coala cu Nr. 80 a comunei Oradea, sub Nrii de ordine A. I. 3 și A. + 2, și Nrii top. 2879/1 și 2879/3; Curte în Orașul nou a Oradiei cu întindere de 7.2 și 13.5 stj. p., cu prețul strigării de 20.000 lei pentru încasarea creanței cu 190.443 lei, capital și accesorii. Licitațiunea se va ținea în ziua de 12 luna Noembrie anul 1926 ora 10 în localul oficial al Cf. Parcul Traian No. 10 parter ușa Nr. 34. Imobilele ce vor fi licitate nu vor fi vândute pe un preț mai mic de cât jumătate din prețul de strigare.

Cei cari doresc să liciteze sunt datori să depoziteze la delegatul judecătoresc 10% din prețul de strigare drept garanție, în numerar sau în efecte de cauție socotite după cursul fixat în § 42 legea LX. 1881, sau să predea aceluiași delegat chitanța constatând depunerea, judecătorește, prealabilă a garanției și să semneze condițiunile de licitație (§ 147, 150, 179, legea LX. 1881; § 21 legea XL. 1908).

Dacă nimeni nu oferă mai mult, cel care a oferit pentru imobil un preț mai urcat decât cel de strigare este dator să întregească imediat garanția — fixată conform procentului prețului de strigare — la aceiași parte procentuală a prețului ce a oferit. (§ 25 XLI. 1908.)

Data în Oradea la 27 luna Iulie anul 1926.

ss. Dr. Moldovan,  
judecător.

Pentru conformitate

F. Bondariu,  
pt. grefier.